

9. У Львові на школі з'явився патріотичний мурал. 26.10.2021. URL: https://tvoemisto.tv/news/lvivski_shkolyari_stvoryly_mural_na_natsionalno_patriotychnu_tematyku_124450.html (дата звернення: 10.03.2023).

10. У Львові створили мурал, присвячений продовольчій безпеці в умовах війни. 09.08.2022. URL: <https://www.prostir.ua/?news=u-lvovi-stvoryly-mural-prysvyachenyj-prodovolchij-bezpetsi-v-umovah-vijny> (дата звернення: 10.03.2023).

11. У Львові створили поетичні мурали з віршами воїнів АТО. 28.12.2015 р. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/u-lvovi-stvorili-poetichni-murali-z-virshami-voyniv-ato-562990.html> (дата звернення: 03.03.2023).

12. У Львові створюють мурал, присвячений Маріуполю. 13.10.2022. URL: <https://www.0629.com.ua/news/3478653/u-lvovi-stvoruut-mural-prisvacenij-mariupolu-foto> (дата звернення: 10.03.2023).

13. У центрі Львова з'явився новий мурал. 16.05.2022. URL: https://tvoemisto.tv/news/u-tsentr_i_lvova_zyavyvsya_novy_u_mural_fotofakt_132370.html (дата звернення: 10.03.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-62>

Маліцька А. Д.,

*здобувачка третього науково-освітнього рівня
кафедри української літератури та компаративістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ПРИЗМ ЗБІРКИ ПАВЛА ВИШЕБАБИ «ТІЛЬКИ НЕ ПИШИ МЕНІ ПРО ВІЙНУ»

Сьогодні мілітарна поезія посідає вагоме місце в українському літературному процесі. На думку О. Мимрука, волонтерські й комбатантські твори стали поширеними ще з 2014 року, однак після 24 лютого 2022 року «тема російсько-українського конфлікту стала однією з наріжних для усієї української літератури» [6]. Однак через стихійну природу та відносно недавню появу мілітарна поезія досі залишається малодослідженою у літературознавчих студіях.

Серед визначних подій в українській літературі після 24 лютого – публікація збірки поезій «Тільки не пиши мені про війну» Павла Вишебаби. Під час Революції Гідності поет був працівником прес-центру Штабу національного спротиву, а також півтора роки працював у прес-службі Кабінету міністрів – керував комунікацією між

міністерствами і займався міжнародною комунікацією. З 24 лютого П. Вишебаба служить командиром відділення ЗСУ у 68 ОЄБр ім. Олекси Довбуша, продовжуючи писати вірші [8]. Відео, у яких митець декламує власну поезію, набирають все більшої популярності у соціальних мережах (TikTok, Instagram, YouTube). Редактор збірки «Тільки не пиши мені про війну» поет Іван Малкович у передмові стверджує, що «його [П. Вишебаби] стиль вже починають наслідувати інші літератори, а це дуже добре свідчить про силу його таланту» [2]. Фокусом нашого дослідження є прояви ліризму у вищезазначеній збірці.

По-перше, ліризм можна розглядати у його традиційному розумінні, що у літературознавстві зводиться до наступного: «Ліризм – пафосно-стильова ознака (емоційність, сердечність, схвильованість) естетичного сприйняття дійсності, найбільш притаманна ліричним творам», в широкому значенні – «піднесено емоційне переживання будь-якої події чи явища» [5, с. 393]. Науковиця Л. В. Скорина також акцентує увагу на суб'єктивності як одному з проявів ліризму, уточнюючи, що лірична функція твору полягає в «розкритті почуттів, емоцій автора та його особистісного ставлення до зображуваного» [7, с. 184]. Ідеї про домінантність «суб'єктивного начала» [3, с. 228] дотримується й В. П. Іванишин. Саме цей феномен ліризму, на нашу думку, оприявлений у поезіях П. Вишебаби. Так, у передмові до його збірки письменник і літературознавець Л. Дереш, аналізуючи вірш «Двірник», звертає увагу «цілком автобіографічне, невигадане звучання» поезій П. Вишебаби [2, с. 8], і ця сентенція, за нашим припущенням, характерна для творчості митця загалом. При цьому критик звертає увагу на мотив покоління, що по-новому розкривається в рядках, написаних після 24 лютого: «Так буває, коли твої особисті надлами раптом збігаються з надламами цілої генерації» [2, с. 10]. Отже, суб'єктивний складник ліризму лишається потужним, однак на нього накладаються загальносоціальні настрої й патос: *«Із кожним життям навколо недоля і доля спільні», «Дивіться, як ми лютуєм, як пристрасно ми кохаєм»* [2, с. 13]. Емоції, висловлені у віршах, подекуди незвичні. Наприклад, у поезії «Фантомні болі»: *«На Донбасі міста не прокинуться від сирени, / їх покинули люди, як кров полишає вени, / їх відрізали скальпелем фронту супроти волі, / кожен з нас відчуває у тілі фантомні болі»* [2, с. 21] фізичне відчуття переходить в емоційне, а ліризм переплітається з натуралізмом. Інтимна лірика часто пов'язана з піднесеним почуттям кохання, яке поет зображує у топосі війни: *«всі слова про любов застрягають клубком у горлі, / та коли буде можна без жаху відкрити очі, / повертайся, промовимо їх, наче вирок ночі»* [2, с. 23].

Другий ракурс, у якому можна витлумачити ліризм, – дискурсивний. З цієї точки зору ліризм є одним із факторів, який «забезпечує можливість комунікаційних зв'язків у мовленнєвому процесі, або, інакше сказавши, контакт поета з читачем» [1, с. 21]. Оскільки ліризм пов'язаний із суб'єктивністю, то він виступає «інтерактивним процесом і результатом ментально-комунікативної інтеракції, що відбувається завдяки літературному тексту» [11, с. 215]. В цьому аспекті цікавими є коментарі самого П. Вишебаби про причини створення ним мілітарної лірики: «Поезія пояснює почуття – що ми відчуваємо, перебуваючи саме тут, на фронті. Мені здається, це дуже важлива функція зараз, тому що всі читають поезію – і ті українці, що знаходяться за кордоном, і ті що знаходяться у тилу. Вони читають новини «пішли вперед», «відступили», «знову пішли вперед». Але що це говорить про наші почуття? Аж нічого» [4]. Митець наголошує, що для людей, які читають подібну поезію, військові «стають зрозумілишими суспільству, і наш досвід стає більш зрозумілим – що ми зараз переживаємо, який у нас настрій, з якими почуттями ми беремо до рук зброю» [4]. У цьому випадку інтерес викликає й очевидна наявність у деяких творах ліричного адресата, винесена у заголовки творів (відомий вірш «Доньці»; «Мамі», «Побратимові»), і лірична (емоційна, суб'єктивна) комунікація автора та його ліричного героя із ними. Найбільш частотними у ліриці поета є точки зору «ми» (наративні й сповідальні вірші) і «ти» (звертання до ліричного адресата творів або читача): *«Повір, що намарно слъози твої течуть, / не слухай новин і сусідську пані, / у мене все добре, харчуюся досхочу, / нарешті потрапив у гарну компанію»* («Мамі» [2, с. 51]); *«Запроси в Україну до нас гостей, / Всіх, кого зустрінеш на чужині, / Ми покажемо кожному по війні, / Як ми вдячні за спокій своїх дітей»* («Доньці» [2, с. 15]).

Насамкінець, через специфіку поетичної творчості П. Вишебаби доцільно застосовувати інтермедіальний підхід до тлумачення поняття «ліризм», причому тут його можна розуміти двобічно: 1) через специфіку інтермедійних жанрів відеокліпу, відеопоезії [10, с. 53], характерних для творчості П. Вишебаби і 2) через поняття онтологічної інтермедіальності, яка «передбачає існування медіа в постійній реляції до інших медіа, тобто наявність спільних рис у різних медіа (наприклад, музикальність поезії, театральність прози)» [10, с. 55]. Так, у відеокліпі за одним із найвідоміших віршів митця «Доньці (Тільки не пиши мені про війну)» ліризм, а саме суб'єктивність, емоційність та глибока інтимність поезії досягаються не лише через текст, а й через візуальні засоби – фотографії дітей військових: «Військові 68 ОСБр

ЗСУ читають вірш Павла Вишебаби «Доньці» із фотографіями своїх дітей» [12].

Інший приклад – відеопоезія «Моє покоління», що має підзаголовок «вірш і музика на ящиках від снарядів». Добір інструментів слугує засобом окреслення топосу відеопоезії, образом та емоційно посилює зміст поезії. А. О. Ткаченко також наголошує на «пов’язаністю лірики з метричністю, музичністю, ритмізованістю» [9, с. 69]. У даному випадку, поезія має як власний ритм, так і підсилює його завдяки музичному супроводу, як пише сам Вишебаба: «під ритм на ящиках від снарядів і РПГ» [12].

Отже, ліризм поетичної збірки П. Вишебаби «Тільки не пиши мені про війну» можна потрактовувати принаймні трьома шляхами: у класичному розумінні, де основна увага фокусується на інтимному, сповідальному характері віршів, а також на особливій емоційності, що розкривається у топосі війни. З точки зору дискурсу ліризм є найбільш помітним у перспективі віршів, зверненнях і присвятах, подекуди винесених у заголовки. Інтермедіальний аспект ліризму також є потужним через нерозривний зв’язок музики та поезії у творчості митця; він проявляється як в ритмічності й музикальності рядків, так і в постмодерному оформленні деяких творів у виді відеокліпів, завдяки яким посилюються значення і вплив творчості П. Вишебаби на читачів в Україні та поза її межами.

Список використаних джерел:

1. Барабаш Ю. Ліричний дискурс гніву та каяття. Вірш Т. Шевченка «Чи то недоля та неволя...»: спроба повільного (пере)прочитання. *Слово і час*. 2014. № 3. С. 19–25.
2. Вишебаба П. Тільки не пиши мені про війну. Київ : Видавництво Однієї Книги, 2022. 112 с.
3. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури. Київ : Академія, 2010. 253 с.
4. Курінна І. Павло Вишебаба боронить країну на сході і пише вірші. Його дебютна збірка вийшла рекордним накладом. URL: <https://svoi.city/articles/256598/pavlo-vishebaba> (дата звернення: 27.02.2023).
5. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : Академія, 2007. 752 с.
6. Мимрук О. Воєнна література – тепер це і є укрсучліт. URL: <https://chytomo.com/voienna-literatura-teper-tse-i-ie-ukrsuchlit/> (дата звернення: 27.02.2023).

7. Скорина Л. В. «Гомін і відгомін»: дискурс інтертекстуальності в українській літературі 1920-х років : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2019. 704 с.

8. Старостенко С. Після Майдану утворився вакуум, який треба наповнити новим змістом. URL: https://gazeta.ua/articles/life/_pislya-majdanu-utvorivsvya-vakuuum-yakij-treba-napovniti-novim-zmistom/734393 (дата звернення: 27.02.2023).

9. Ткаченко А. О. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). 2-ге вид., випр. і доп. Київ : ВПЦ Київський університет, 2003. 448 с.

10. Циховська Е. Теоретичні дилеми поняття інтермедіальності. *Слово і Час*. 2014. № 11. С. 49–59.

11. Soloviova N., Salata I., Sorochan L. Literary discourse in foreign language teaching. *Literary discourse: theoretical and practical aspects*. Riga, Latvia : Publishing House “Baltija Publishing”, 2020. P. 214–234.

12. Офіційний YouTube канал Павла Вишебаби. URL: <https://www.youtube.com/@Vyshebaba> (дата звернення: 01.03.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-63>

Марченко В. В.,

кандидат мистецтвознавства, доцент,

заслужений діяч мистецтв України,

директор Навчально-наукового інституту

«Академія мистецтв імені С. С. Прокоф'єва»

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Інтернаціоналізація музичної освіти в Україні є важливим аспектом сучасної освітньої політики. Це дає змогу українським музикантам і педагогам розширити свої знання та навички, обмінятися досвідом з колегами з інших країн, а також підвищити свій професійний рівень.

Для того щоб реалізувати інтернаціоналізацію музичної освіти в Україні, необхідно проводити обміни студентами, викладачами та дослідниками музичних закладів та університетів між Україною та іншими країнами. Також слід організовувати міжнародні конференції, майстер-класи та семінари, на яких українські музиканти й педагоги можуть спілкуватися та навчатися у закордонних колег.